

همان کتابی دریافت که درباره‌ی رالز نوشت و به مرور آن را محور بازاندیشی خود قرار داده است.

بازخوانی برنامه عدالت‌پژوهی احمد واعظی

دکتر احمد واعظی تا به حال هم سنت فلسفه‌ی سیاسی برآمده از دفتر تبلیغات اسلامی را برای نقد «عدالت مدرن» آزموده است و هم

سنت فلسفه‌ی اجتماعی را که با تلاش دکتر حمید پارسانیا در دانشگاه باقرالعلوم (ع) شکل گرفته که آن هم زیرمجموعه‌ی دفتر تبلیغات اسلامی است، اما در نهایت از هر دو فاصله گرفته است. او در کتاب «بازاندیشی عدالت اجتماعی» به نقد هر دو رویکرد پرداخته و کوشیده که یک موقف جدید برای بازاندیشی در مقوله‌ی عدالت پیدا کند که نام آن را «عدالت اجتماعی» گذاشته است؛ اما به گمان نویسنده، او چندان نتوانسته است یک موقف «جدید» خلق کند. کتاب «بازاندیشی عدالت اجتماعی؛ چیستی، چرایی و چگونگی» نمود بی‌موفقی وی پس از دو دهه دست و پنجه نرم کردن با مسئله عدالت است. دستاوردهای او در این کتاب بیشتر از این جنس است که کدام مواقیف برای مواجهه با عدالت مدرن مناسب نبودند و راه به جایی نمی‌برند، اما تحلیل او از عدالت اجتماعی به مثابه عدالت توزیعی برای تولید برابری و نسبی معرفی کردن عقلانیت پشتوانه این نگاه، نشان می‌دهد که وی تاکنون به توصیف و تصویر جدیدی برای عدالت اجتماعی دست نیافته است و هنوز کلیشه‌های جاافتاده در همان سنت‌هایی را که خود در فصل اول نقد کرده است، در اختیار دارد و نتوانسته از سرمشق قرار دادن آن‌ها کاملاًرها شود.

حلقه‌های فکری دفتر تبلیغات اسلامی قم در دهه ۱۳۶۰ شکل گرفتند و نماد کاملی از سنت مطالعات اجتماعی حوزه علمیه قم است. این سنت هنوز دیگری خود را با این دو مقوله نفی می‌کند:

۱. در معرفت‌نظری، دستگاه نسبی‌گرا دارند؛
۲. در معرفت عملی، کمال‌گرا نیستند و غایت حرکت فردی و اجتماعی بشر در نسبیت به سر می‌برد.

اما این تحلیل به کل اشتباه است. غرب به یک ایده کاملاً

ایمانوئل کانت در ابتدای اصل چهارم رساله «معنای تاریخ کلی در غایت جهان‌وطنی» آورده است:

«وسیله‌ای که طبیعت به کار می‌برد تا قوای طبیعی خود را به کار برد و گسترش دهد عبارت است از تضاد در جامعه بشری؛ به طوری که در نهایت این پدیده علت اصلی تحقق نظم قانونی در جامعه است. مقصود من از تضاد [حالت] اجتماعی نشده انسان است؛ یعنی تمایل ورود به جامعه به علاوه مقاومت در مقابل این تمایل برای درهم شکستن و منحل کردن جامعه. این استعداد آشکارا در طبیعت انسان نهاد شده است.»